L'ARQUEBISBE FRANCESC ARMANYÀ, ALGUNS APUNTS BIOGRÀFICS (1718-1803)

Patricia Terrado Ortuño
Doctora en Arqueologia Clàssica
Investigadora a l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica

La figura de Francesc Armanyà i Font és la que articula el cicle de conferències que es va dur a terme l'any 2018 i que inclou un conjunt d'aportacions al voltant de la personalitat, el context històric i l'obra de l'arquebisbe. En el nostre cas, presentem una breu aproximació a la personalitat de l'arquebisbe per mitjà d'un repàs general de les seves principals fites biogràfiques.[1]

Francesc Armanyà va néixer a Vilanova i la Geltrú el 3 de juny de 1718 (Bofarull Broca, 1882). L'origen del seu pare era una família marinera, mentre que la seva mare era de procedència agricultora. Fou el desè de dotze germans, dels quals dos es van consagrar a la vida religiosa. Armanyà, per la seva banda, cursà els estudis a Vilanova i més tard estudià el batxillerat al Col·legi Internat dels dominics a Tremp, on perfeccionà el llatí i estudià filosofia, trets que marcarien la seva trajectòria humanística (fig. 1).

1 Repassem els grans trets biogràfics de l'autor, ja que el nostre objectiu no és fer una semblança exhaustiva donat que existeixen destacades biografies de la figura de Francesc Armanyà, especialment les redactades per Francisco Tort i Mitjans. Sobre l'arquebisbe, Tort va fer la seva tesi doctoral i dedicà nombroses publicacions (cf. infra). La conferència que narra la biografia de Francesc Armanyà en el cicle dedicat a la seva figura fou impartida per la doctora en Història Moderna Roser Puig i Tàrrech amb el títol «L'Arquesbisbe Francesc Armanyà, semblança biogràfica d'una gran personalitat (1718-1803)». Aquesta ponència versava sobre la biografia de Francesc Armanyà, fent especial ressò en el seu paper d'un dels bisbes amb mentalitat il·lustrada i una de les personalitats religioses més riques i completes del segle.

Figura 1. *Armorial de los arzobispos de Tarragona*. Josep Gramunt i Subiela; Antoni Company i Fernández de Córdoba (col.); A. Saló, A. (il.). Barcelona: Orbis, 1946 Biblioteca Hemeroteca Municipal de Tarragona (BHMT).

La figura d'Armanyà fou clau per conèixer un període històric concret, ja que la seva trajectòria professional el portà des d'un origen en una família humil fins a esdevenir bisbe de Lugo i més tard arquebisbe de Tarragona. En aquest sentit, els moviments culturals de l'època contribuïren a assolir aquesta posició.[2] Tal com afirmava l'alcalde de Vilanova i la Geltrú, Antoni Ferrer Pi, durant la presentació de la biografia de l'arquebisbe l'any 1967 feta per Francisco Tort i Mitjans, estudiar la figura d'Armanyà és fer-ho dins

> […] el siglo de la ilustración, en su doble vertiente de rompimiento de viejos y seculares moldes ideológicos por un lado y por otro, de actuación política (despotismo ilustrado) (Ferrer Pi, 1967).

De fet, segons el seu biògraf, Francesc Armanyà es pot definir com

> uno de los obispos más eruditos e ilustrados de España. Austero, piadoso, antijesuita, filojansenista, filoregalista, monárquico, episcopalista moderado, pastor celoso y prudente. Domina el latín, griego, francés. Habla y escribe a la perfección el castellano (Tort i Mitjans, 1874 (2006).

2 Els estudis sobre la figura d'Armanyà van més enllà de la seva biografia i se centren al voltant de la influència de la Il·lustració. Vegeu, per exemple: García Sánchez, 2008 i Tort i Mitjans, 2003.

Als catorze anys ingressà als Agustins Descalços de Barcelona, on anys més tard, el 1742, fou ordenat sacerdot. El seu afany per la cultura el portaren a opositar a la càtedra a la Universitat de Cervera l'any 1746 i, dos anys més tard, fou nomenat soci numerari de l'Acadèmia de les Bones Lletres de Barcelona i fou escollit prior del convent d'Igualada. La seva carrera professional i acadèmica, tanmateix, encara estava en els seus inicis, donat que l'any 1751 es doctoraria i entre el 1752 i el 1758 exerciria de prior del convent de Sant Agustí a Barcelona (Tort i Mitjans, 1874 (2006); 1874.

Una de les seves principals obres fou la redacció del tractat de Teologia Dogmàtica *Teologia Scolastico Dogmatica, Cursus Theologicus, Disertatio historica de Sacra Theologiae ujusque scholae ortu et progressu* (1761-1768), malauradament inacabada (Lazcano González, 2018). Durant el període de redacció de la seva obra, acumulà gran quantitat de llibres que el dugueren a tenir una extensa biblioteca, fruit del seu afany per la cultura i del cercle d'il·lustrats i intel·lectuals amb qui es reunia i es mantenia en contacte (Soberanas Lleó, 1958a i 1958b).

Fou consagrat bisbe de Lugo el 1768 gràcies a Carles III. A la diòcesi de Lugo va ser artífex de nombroses activitats benèfiques, com ara la construcció de la presó, les obres públiques de millora de la ciutat o l'edificació de tres escoles; també donà suport a activitats intel·lectuals mitjançant la promoció de la formació acadèmica del clergat, el qual es beneficià de la biblioteca del seminari que ell mateix creà (Duran Cañameras, 1942-44).

Aquest aspecte de promoció d'obres públiques es faria palès també a Tarragona, quan arribà a la ciutat amb el motiu de la seva consagració com a arquebisbe. A la ciutat hi va promoure la portada de l'aigua, la reparació del port i l'ajuda a les persones pobres. Així, l'any 1785 va ser nomenat arquebisbe de la seu arquebisbal de Tarragona. A la ciutat també hi creà una biblioteca al seminari i col·laborà en la creació de la Societat Econòmica d'Amics del País l'any 1787.[3] Morí el 4 de maig de 1803 a Tarragona, tot deixant un important llegat cultural del qual encara avui dia hom pot gaudir.

3 Es tractava de la segona Societat, donat que la primera la creà a Lugo el 1784.